

אסתי זקהיים, יו"ר ארגון השחקנים שח"ם, שוקלת מילים כשהיא מדברת על משבר "הבימה" ושומרת את הטמפרמנט שלה לפרינג' אהובה

לאסתי זקהיים אין עצם בלשון. השחקנית המוערכת, שלקחה חלק ברוב המאבקים למען התרבות והאמנות בישראל, ומכהנת מ-2016 כיו"ר ארגון השחקנים שח"ם, אומרת לרוב הכול ולפנים. לרוב, כי בכל הקשור למשבר האחרון ב"הבימה", היא שתקה רוב הזמן, ופינתה את הבמה למנכ"ל הארגון אורי רשטיק, שייצג את 200 עובדי התיאטרון שלא קיבלו שכר, דבר שלא אופייני לטמפרמנט הסוער ולרדיפת הצדק שלה.

אולי זו השחיקה בתפקיד שהיא ממלאת בהתנדבות מלאה כבר כארבע שנים. אולי ההכרה שהפה הגדול שלה פוגע בציבור שהיא מייצגת וראוי לה להיות יותר מאופקת כדי להגיע להישגים. בכל אופן, נדמה שהיא ביקרה אצל המנתח של ליברמן לקיצור הפתיל.

כפעם האחרונה נפגשו מיד עם כניסתה לתפקיד ב-2016, כששרת התרבות מירי רגב הפכה את האמנים לשק אימון בדרך לביטוס מעמדה הפוליטי. זקהיים, מלאת רוח קרב, הייתה אמורה להיפגש עם השרה כמה ימים מאוחר יותר ועמדה מולה באגרופים מקוצצים: "את יודעת מה הבעיה? שהיא בוגדת בתפקידה. היא קורם כול שרת התרבות ורק אחר כך תרבת ליכוד. התרבות היא הנשמה של העם. רגב עושה הפרד ומשול".

כשאנו נפגשות שוב, בשיא משבר "הבימה", היא שוקלת מילים, מודה שהיא חוששת ממני - לא רוצה להסתבך שוב, ובעיקר לסבך את השחקנים שנאבקים על פרנסתם. מה שכן, על הפרינג', התיאטרון שהיא רואה עצמה כחלק בלתי נפרד ממנו, היא מדברת בלהט. בפברואר תעלה הבכורה של "חולי אהבה", מופע שירה פואטית מושרת שיצרה דליה שימקו עם המוזיקאית יפעת נץ באנסמבל הפרינג' "אספמיה". "מופע נוגע בנושא שמעולם לא עסקו בו, אהבה", היא משהחלת חיוך ציני. "אנחנו עוברים

מההתאהבות, סקס, היומיום והשגרה ועד הפרידה. עירוב של גבוה ונמוך, שיר השירים, סיינפלד, ויקטור הוגו וויקיפדיה".

התיאטרון הרפרטוארי מעולם לא עניין אותה. את המחיר הכלכלי שהבחירה הזו עולה לה היא משלמת ביועה ובהכנה שאין לה ברירה. כדי להתפרנס, היא אוספת שקל לשקל בשלל עיסוקים: מרצה במכללת מעלה, במכללת ספר, בבי"ס למשחק של ענת ברזילי וב"טכניקה", מעבירה שיעורי משחק וסדנאות ב"אנסמבל כאן" שבו היא גם משחקת, מביימת בבתי ספר, מנחה אירועים ומחנתת זוגות, כל מה שזכא היא מחבבת:

"צריך לפרנס שלוש ילדים, ואלחנדרו בן זוגי עשה מהפך בקריירה והפך ממנהל מכירות למרדכי טיולים. כשהחברה נסגרה, הוא קיבל פיצויים ולמד שנתיים קשות כדי לקבל הסמכה, ואני מאשרת שהוא מאושר. אם היינו יותר מסודרים, יכול להיות שלא הייתי הורגת את עצמי מהבוקר עד אמצע הלילה. אנחנו נמצאים עכשיו בהצגות הרצה של 'חולי אהבה', משנים תוך כדי תנועה".

ההצגה מחזיקה את עצמה?
"התיאטרון לא מחזיק את עצמו, וגם לא אמור. המחשבה כשעושים תיאטרון לא צריכה להיות כלכלית. בכל מדינה מתוקנת באירופה יש תיאטרון מסחרי פרטי ותיאטרות שממומנים על-ידי המדינה, ואותו המדינה צריכה לממן. אלא שאנחנו צריכים לעמוד בקריטריונים נוקשים, ורק אחרי שנתיים, כשקושי מחזיקים ראש מעל המים, מקבלים תקציב מצומצם ממשרד התרבות. יש גם תקנות פרינג' - כסף צנוע שמעובר לתיאטרות הרפרטואריים שמארחים פרינג'. בית ליסין הוא היחיד שעומד בתקנות האלה, השאר מארחים אותנו וגובים כסף על כרטיס. אנשי הפרינג' חושבים שצריך לעשות רפורמה בתיאטרון הישראלי".

לסגור את התיאטרות הרפרטואריים ולפתוח מחדש?

"אין לי מושג איך. צריך לשבת על זה עם מנהל התרבות. בשח"ם הגענו למצב שהתיאטרות הרפרטואריים ביחסי פרינג' עובדי מעביד עם הזכויות הפנסיונית וביטוח לאומי אחרי השתתפות בחמש הצגות, ובתמורה הם מקבלים ניקוד ממשרד התרבות שפירושו עוד תקציב. בינתיים, רק 'גשר' ו'החא' גררנו לזה. השיטה של הפרינג' התחילה כשהביאו כוכבים בסכומי עתק, עם חשבונות ובלוי כאב ראש להנהלה. כשראו כי טוב, התחילו לעשות זאת עם שחקנים צעירים בגרוש והציגו בלוי תנאים, אחלה שיטה".

ואין להם ברירה, אז הם עוברים כמעט בהיגב.
"מדובר בניצול. 400-500 שקל להצגה, פחות משכר מינימום ובלוי תנאים סוציאליים".

מצד שני, כל התיאטרות צריכים להתיעל.
"כשצריך למלא ארבעה אולמות, כי משרד התרבות דורש מינימום הצגות בחודש כדי לקבל תקציב, אז תעשה כמה הצגות איכות ותכסה על ההפסד בהצגות מסחריות. השיטה של ועדי העובדים מוזילה את הכרטיסים ואז לא מכסים את העלויות. בגלל שאין קציבת קרנציות, גם

אין כמעט נשים מחזאיות ובמאיות, ושחקנים לא מקושרים לא מקבלים הודמנות".

איך קרנציות המנהלים קשורה לגירעון?
"אני לא קושרת את זה כלכלית אלא ברמת הסטנדרט. למה מנהל אמנותי של תיאטרון צריך לביים כל-כך הרבה הצגות בעונה ולהפוך לבמאי הבית? למה לא לתת הודמנות ועבודה לאחריים?".

והנה הגענו ל"הבימה", עם גירעון של 70 מיליון שקל, שמונו לו נאמנים ומנכ"ל חדש, נועם סמל, שאמור לשקם את ההרסות. וכאן זקהיים שוב שוקלת מילים: "שנים אנחנו שומעים תלונות על אי תשלום או תשלום נמוך לשחקנים ונותני שירות ב'הבימה'. על שלושה חודשי חרות לע'לובי החיים' קיבלו 6,000 שקל, מבוקר עד ערב".

ומה עשו בשח"ם עם האינפורמציה הזאת?
"אין לנו שיניים. רק כשהנהלה נגעה בשחקנים שנמצאים בהסכמים קיבוציים והם הורידו את השלטר, יכולנו להיכנס. זה אבסורד שלא משלמים על עבודה. כשמונו הנאמנים, אורי רשטיק המנכ"ל שלנו התחיל איתם מ'מ. אמרתי לו שאסור לשפוך את התינוק עם המים, בעיקר כי הנאמנים לא באים מתחום התרבות, והם עלולים לשכוח שאסור להסתכל על הצגה דרך החור של הגרוש".

המדינה האשימה את המנכ"לית פרידמן בניהול בושל, והיא סיפרה על ההלוואה בריבית של שוק אפור שהאוצר נתן להם בשנות ה-90 והתנפחה. מי אשם?
"שני הצדדים אשמים ונשאים באחריות".

אולי שהבימה יהפוך לתיאטרון עירוני?
"צריך לחלק את העוגה אחרת. שגם הקטנים והפרינג' יקבלו כסף, איך בדיוק? אני לא יודעת, אבל אמורה להיות הבנה בסיסית שתיאטרון רפרטוארי לא צריך להיות רווחי".

אבל גם לא גרועיני, במה לא ברמה שאליו הגיע 'הבימה'. 70 מיליון שקל במינום זה מוגזם.
"כן", אמרה זקהיים והבנתה שהספיק לה לשחק בכדור האש הזה, אז שאלתי על מה עוד עוברים בשח"ם, ומשהו קפץ השתחרר: "אנחנו בעניין הסדרות שמשודרות ברשת. באיגוד האירופי כבר הגיעו להסדרה על תשלום לשחקנים על השדורים האלה ומכירת סדרות לחו"ל. למה ששחקן לא יקבל כסף אם עושים כזה אקוויז? היום הם לא מקבלים כלום, אלא אם השכילו להכניס סניף חווה תגמול כספי על מכירה לחו"ל. אנחנו במו"מ עם 'אשכולות' להיות חלק מההליך המשפטי".

קשה להיות תמיד במורד מאבק. התיעיפת?
"לא, אבל עוד שנתיים אני מסיימת קרנציה, ומספיק. אני עושה חצי משרה עם תקופות של משרה וחצי בשח"ם, לא מקבלת גרוש ומשלמת על זה בקריירה, כי המעסיקים שלי כועסים עליי. למולי הטוב, החינוך שנתן לי דני אחי זה אל תדפקי חשבון. אני עוברת עם אנשים מרהימים ב'אספמיה' ו'אנסמבל כאן', וזה נותן לי הרבה כוח. לא משיע עליי אם המלהקת ב'הבימה' לא תעבור איתי. יש לי תואר שני בהנחית קבוצות ופסיכודרמה וזאת רשת ביטחון כלכלית חזקה. במקצוע שלי, מי שלא אוהב, או לא יודע ללמד, נמצא בבעיה קשה".

אישי: בת 54, נשואה + 3, גרה בת"א
אקטואלי: משתתפת ב"חולי אהבה" - מופע שירה פואטית של האנסמבל "אספמיה", שיעלה בפברואר
עוד משהו: סבא שלה היה ממקימי מד"א

"אמורה להיות הבנה בסיסית שתיאטרון רפרטוארי לא צריך להיות רווחי"

